

СИЛАБУС

навчальної дисципліни Психологія впливу
2023 – 2024 н.р.

1. Опис навчальної дисципліни

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність – 053 Психологія

Освітня програма – Практична психологія

Загальний обсяг дисципліни – III кредити ЄКТС

Статус дисципліни – обов'язкова

Інститут (факультет) – факультет історії педагогіки та психології

Кафедра – психології

Курс – I; семестр – II; вид підсумкового контролю – екзамен

Мова навчання – українська.

Види занять: лекції, практичні

Методи навчання: проблемні лекції, семінари-дискусії, частково-пошуковий (евристичний); дослідницький; контролю та самоконтролю у навчанні.

Форми навчання: денна

Лінк на дисципліну: <https://www.dkpp.com.ua/dystsyplyny>

Розподіл годин за видами робіт

Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни: год. / кредити ЄКТС	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	I	II	90/ III	32	16	-	16	-	58	-	-	+

2. Викладачі

<p>Хавула Роман Михайлович E-mail: romankhavula@dspu.edu.ua romankhavula@gmail.com</p>	<p>доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук</p>
---	---

3. Характеристика навчальної дисципліни

Мета навчання: сприяти формуванню у студентів адекватного уявлення про специфіку та можливості практичного застосування знань з психології впливу в повсякденному житті й практичній діяльності, розумінню ключових понять і проблем цієї дисципліни, а також застосуванню психологічних знань для аналізу та пізнання власної особистості, удосконалення своєї поведінки і спілкування; вдосконалити здатність наукової інтерпретації подій, що відбуваються у мінливому світі.

Результати навчання.

Уміння визначати психологічні особливості впливу (види, форми, стратегії, концепції та технології психологічного впливу; складати програму психологічного дослідження явища впливу; аналізувати вплив у малих групах, міжособистісній взаємодії та вплив ЗМІ), організувати ефективний вплив та протидіяти маніпуляції (оцінювати результативність використаних стратегій впливу; володіти навичками конструктивного впливу та контрвпливу; забезпечувати розвиток навичок цивілізованої взаємодії,

активізувати особистісний ресурс ефективного впливу у майбутній професійній діяльності).

Компетентності.

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- цінування та повага різноманітності та мультикультурності;
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети;
- здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік;
- здатність організувати та реалізувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології;
- здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями;
- здатність оцінювати межі фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

Пререквізити дисципліни. Загальна психологія, психодіагностика, психологія, напрями сучасної психології, проблеми мотивації поведінки та діяльності людини.

Постреквізити дисципліни. Набуті знання та вміння будуть використані при написанні магістерської роботи і в професійній діяльності.

4. Програма дисципліни.

Зміст основних розділів дисципліни.

Тема 1. Фундаментальні особливості та механізми впливу. Вплив як психологічний феномен. Зміст та характеристики психологічного впливу. Понятійний апарат психологічного впливу: психотехніка, технологія, метод, прийом, засоби, алгоритм, стратегія, тактика, мішень впливу. Ініціатор та адресат впливу. Свобода, трансцендентність, креативність як екзистенційні характеристики людини та їх значення для психології впливу.

Тема 2. Суть та сучасні концепції психологічного впливу. Сутність психологічного впливу. Суть та цілі психологічного впливу. Ефективний вплив. Концепції соціального впливу у зарубіжній психології. Проблема психологічного впливу та способи її розв'язання у вітчизняній психології. Особливості сучасного етапу взаємин особистості і соціуму, особистості і групи як системи взаємовпливів.

Тема 3. Основні напрямки та методи психологічних досліджень феномену впливу. Напрямки психологічних досліджень феномену впливу (інтенціональний, операціональний, результативний, статусно-рольовий). Методи вивчення впливу. Закономірності психологічного впливу на осіб, професійні громади, малі і великі групи. Психозахисні настановлення. Механізми впливу.

Тема 4. Види, стратегії, способи, концепції і практики психологічного впливу. Види психологічного впливу: підходи до класифікації. Особистісний і соціальний вплив. Стратегії впливу. Способи впливу. Правила конструктивного здійснення впливу та протистояння впливові. Принципи (техніки) впливу (за Р. Чалдіні). Ефекти соціальної перцепції. Причини, за якими люди піддаються впливові. Концепції впливу, пропаганди і переконання. Техніки аргументації і контраргументації.

Тема 5. Маніпулятивний, сугестивний та інші способи психологічного впливу.

Зміст та критерії маніпуляції. Прийоми маніпулятивного впливу. Маніпулятивні прийоми аргументації. Техніки захисту від маніпуляції. Зміст та особливості сугестивного впливу. Самонавіювання як різновид сугестивного впливу. Навіюваність як особистісна характеристика. Ситуативні фактори навіюваності. Сугестивний вплив у великих соціальних групах. Зміст зараження як різновиду психологічного впливу. Умови зараження (емпатія, експресивність, залучення партнера до виконання спільних дій). Наслідкування як різновид психологічного впливу. Шляхи здійснення та вікові

особливості наслідування. Мода як форма наслідування. Форми санкціонування як психологічного впливу (примус і спонування). Психологічний вплив як шлях реалізації насильницьких дій суб'єкта.

Тема 6. Поведінкові і групові методи впливу. Допомагаючий вплив. Індивідуальні і групові форми психотерапії і консультування як системи впливу. Практики соціального впливу. Вплив в торгівлі, рекламі, політиці. Лідерство і психологія впливу. Влада і вплив. Посадова і особистісна влада. Індивідуальна влада як основа для впливу. Тактики посадової влади. Вплив без влади: обмін, об'єднання, взаємна симпатія. Психологічний вплив в діловому спілкуванні: телефонна бесіда, переговори, публічний виступ.

Тема 9. Особливості впливу ЗМІ на індивідуальну та масову свідомість. Психологічні основи впливу ЗМІ. Швидкість і ступінь впливу ЗМІ. Особливості інформування у ЗМІ. Вплив засобів масової комунікації на стан міжгрупових відносин. Розповсюдження чуток. Формування стереотипів і забобон. Маніпуляція у ЗМІ.

Тема 10. Соціально-психологічна безпека особистості і вплив Конструктивне використання психології впливу. Проблеми соціально-психологічної безпеки. Цілеспрямоване формування культури впливу і сприймання впливів. Можливості, межі і перспективи цілеспрямованого (усвідомленого) впливу.

Тематика практичних занять.

Тема 1. Компетентність оперувати категоріально-понятійним апаратом і здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння психології впливу

Тема 2. Психологічний аналіз методів психологічних досліджень феномену впливу

Тема 3. Психологічний аналіз видів, стратегій, способів, концепцій і практик психологічного впливу

Тема 4. Психологічний аналіз психотехніки впливу (пропаганда, переконання та інші способи психологічного впливу)

Тема 5. Психологічний аналіз психотехніки впливу (маніпулятивний, сугестивний та інші способи психологічного впливу)

Тема 6. Психологічний аналіз особливостей впливу ЗМІ на індивідуальну та масову свідомість

Тема 7. Психологічний аналіз соціально-психологічної безпеки особистості

Тема 8. Підсумкове заняття: захист індивідуальних завдань та самостійної роботи студентів.

5. Місце проведення занять (локація), технічне й програмне забезпечення (обладнання).

Р.М. Хавула: факультет історії педагогіки та психології;

Zoom: ідентифікатор 8149636898; код b1MURL9

6. Інформація про консультації. Консультації проводяться в узгоджений з студентами час.

7. Система оцінювання.

Види та методи контролю: усний контроль (опитування); письмовий контроль (індивідуальна робота); підсумковий контроль (семестровий екзамен).

Форми контролю: групова форма організації контролю

Критерії оцінювання: оцінювання досягнутих успіхів за семестр проводиться в системі оцінювання університету після чого переводиться в національну шкалу оцінювання та шкалу ECTS відповідно до таблиці:

Шкала оцінювання університету (в балах)	Національна шкала оцінювання	Шкала ECTS		
		Сумарна модульна оцінка (в балах)	Оцінка за шкалою ECTS	Визначення
90-100	відмінно	90-100	A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок
75-89	добре	82-89	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками
		75-81	C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок
60-74	задовільно	67-74	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків
		60-66	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії
0 - 5 9	незадовільно	35-59	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати, перед тим як отримати екзамен
		0-34	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота

Розподіл балів з дисципліни

Усні відповіді	40 балів (8 відповідей по 5 балів)
Індивідуальні завдання	15 балів
Самостійна робота	15 балів
Написання статті	10 балів
Співбесіда з лектором	20 балів
Поточна успішність	100 балів (ваговий коефіцієнт – 0,6)
Екзамен	100 балів (ваговий коефіцієнт – 0,4)
Основний талон	100 балів

8. Питання до екзамену.

1. Проаналізуйте особливості впливу як психологічного феномену.
2. Опишіть принципи психологічного впливу в системі соціальний взаємин.
3. Опишіть зв'язок дисципліни «психологія впливу» з іншими науковими дисциплінами.
4. Проаналізуйте основні категорії психології впливу.
5. Опишіть концепції психологічного впливу в зарубіжній психології.
6. Розкрийте значення психологічного впливу у житті людини.
7. Опишіть структуру ціннісно-індивідуального самовпливу у системі інноваційної освіти (Гуменюк О.).
8. Проаналізуйте особливості соціального впливу через ЗМІ (Москаленко В.В.)
9. Опишіть детермінанти впливу на особистість у теорії соціального наущіння (Москаленко В.В.).
10. Опишіть особливості міжособистісного впливу (Москаленко В.В.).
11. Проаналізуйте значення стереотипізації, ідентифікації, рефлексії у міжособистісному впливі (Москаленко В.В.).
12. Проаналізуйте соціальний вплив як організацію взаємодіяльності (Москаленко В.В.).
13. Опишіть соціальну установку та її вплив на поведінку людини (Москаленко В.В.).
14. Проаналізуйте засоби та техніки міжособистісного впливу (Москаленко В.В.).
15. Опишіть стратегії створення емоційної ситуації впливу (Москаленко В.В.).
16. Проаналізуйте маніпулятивні техніки соціального впливу (Москаленко В.В.).
17. Проаналізуйте авторитетність як фактор соціального впливу (Москаленко В.В.).
18. Опишіть особливості соціального впливу групи на індивіда (Москаленко В.В.).
19. Проаналізуйте конформізм як феномен групового тиску.

20. Проаналізуйте соціально-психологічний тиск на особистість референтної групи.
21. Соціально-психологічні дослідження конформістської поведінки людей.
22. Проаналізуйте вплив групи на прийняття рішень.
23. Розкрийте значення для психології впливу таких екзистенційних характеристик людини як свобода, трансцендентність, креативність.
24. Визначити відмінність і подібність між поняттями «вплив», «особистісний і соціальний вплив», «влада», «лідерство», «значуща людина».
25. опишіть сутність психологічного впливу, його цілі.
26. Як визначити ефективність впливу?
27. Порівняйте світовий підхід та вітчизняні концепції психологічного впливу.
28. Розкрийте закономірності психологічного впливу.
29. Розкрийте напрямки психологічних досліджень явища впливу.
30. Як характеризуються в психології механізми впливу?
31. Розкрийте критерії виокремлення видів психологічного впливу.
32. Порівняйте особистісний і соціальний вплив.
33. Розкрийте причини, за яких люди піддаються впливові.
34. Як пов'язані ефекти соціальної перцепції і вплив?
35. Оцініть результативність використання аргументації.
36. Розкрийте методи коректної аргументації. Відмінність аргументації від навіювання.
37. Проаналізуйте поведінкові, когнітивні і логіко-риторичні підходи до переконання.
38. Проаналізуйте зміст і особливості використання пропаганди як різновиду впливу.
39. На чому ґрунтуються прийоми маніпулятивного впливу?
40. Проаналізуйте мотиви маніпулятивної поведінки особистості.
41. Як розпізнати і захиститися від маніпуляції?
42. Розкрийте зміст та особливості сугестивного впливу.
43. опишіть умови використання зараження (емпатія, експресивність, залучення партнера до виконання спільних дій) як виду впливу.
44. Які шляхи здійснення та вікові особливості наслідування?
45. Чому мода розглядається як форма наслідування? Способи спонукання до наслідування.
46. опишіть самопрезентацію як метод психологічного впливу.
47. Проаналізуйте механізм впливу на людину деструктивних культур.
48. Проаналізуйте форми санкціонування як психологічного впливу (примус і спонукання).
49. В чому суть поведінкових і групових методів впливу?
50. Розкрийте місце допомагаючого (консультування, психотерапія) впливу у системі впливів на особистість.
51. Як використовується вплив у торгівлі, рекламі, політиці?
52. В чому актуальність розгляду питань взаємодії влади і впливу?
53. Проаналізуйте особливості інформування у ЗМІ з позиції психології впливу.
54. Розкрийте актуальність розгляду питання культури, етики і впливу.
55. опишіть правила ефективного здійснення впливу у діловому спілкуванні.
56. Поясніть проблеми соціально-психологічної безпеки і впливу.
57. Проаналізуйте методи цивілізованого протистояння впливові: моніторинг емоцій, творчість, енергетична мобілізація, ухилиння, відмова, інформаційний діалог, цивілізована конфронтація.
58. Як пов'язані вплив та інновації в різних сферах життєздійснення людини (освіта, охорона здоров'я, управління тощо).
59. Як забезпечити цілеспрямоване формування культури впливу і сприймання впливів?
60. Розкрийте психологічні особливості використання психозахисних механізмів у системі взаємодії людей.
61. Розкрийте можливості, межі і перспективи цілеспрямованого (усвідомленого) впливу.
62. Розкрийте основні способи протидії інформаційному впливу.
63. Розкрийте правила та техніки здійснення психологічного впливу і протистояння впливу.
64. Розкрийте прийоми маніпулятивного впливу шляхом стимулювання певних емоційних реакцій.
65. Розкрийте методичні рекомендації викладачам ВНЗ щодо оптимізації процесу моніторингу метапам'яті студентів (розроблені Волошиною В.О.).
66. Розкрийте роль системи переконань в структурі та формуванні особистості (розроблена Гуляєвою А.С.).

67. Проаналізуйте погляди на світогляд та систему переконань особистості в сучасному соціумі.

68. Розкрийте зміст соціально-психологічної програми оптимізації системи переконань особистості в кризових умовах (розроблена Гуляєвою А.С.).

69. Розкрийте психологічні особливості впливу педагогічних стереотипів на діяльність учителів (проаналізовані Давидовою О.В.).

70. Розкрийте психологічні механізми інформаційного впливу на особистість дорослої людини (проаналізовані Кузною Є.І.).

71. Розкрийте психологічні особливості протидії інформаційному впливу.

72. Розкрийте психологічні особливості інформаційної зрілості особистості (проаналізовані Кузною Є.І.).

73. Розкрийте методи виявлення інформаційно-психологічної маніпуляції в онлайн-спільнотах (проаналізовані Лазурак З.Д.).

74. Розкрийте психологічні особливості впливу натовпу на людину (Москаленко В.В.).

75. Розкрийте правила та поради щодо взаємодії людей у натовпі.

76. Розкрийте психологічні особливості оптимізації впливу рекламних текстів на купівельні наміри споживачів (Нікольська А.Д.).

77. Розкрийте психологічні особливості ефективності сугестивного впливу на формування громадської думки в інтернет-виданнях (Руденко Н.В.).

78. Розкрийте програму гармонізації становлення особистості майбутнього фахівця в умовах професійного навчання (Столярчук О.А.).

79. Розкрийте соціально-психологічні механізми впливу людини на людину (Татенко В.О.).

80. Розкрийте психологічні особливості ціннісно-індивідуального самовпливу у процесі розвивальної взаємодії (Фурман О.Є.).

9. Політика дисципліни

Система вимог до студентів:

- систематичне відвідування занять;
- неприпустимість пропусків, запізнь;
- зарахування пропущених занять відбувається в узгоджений з студентом час.

Політика академічної доброчесності:

- самостійне виконання навчальних завдань;
- зниження оцінки, якщо виявлено списування при виконанні теоретичних, практичних, індивідуальних чи творчих завдань.

Правила поведінки на заняттях:

- активна участь в обговоренні проблемних питань;
- взаємоповага.
- якщо лекційні або практичні заняття відбуваються у zoom, тоді обов'язковим є використання відеокамери, мікрофон доцільно використовувати тільки під час відповіді.

10. Рекомендована література та інформаційні ресурси

а) основна література:

1. Гуляєва А.С. Соціально-психологічні особливості системи переконань особистості в кризових умовах : дисертація на здобуття ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи». Київ, Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. 2023. 226 с.
2. Гуменюк О.Є. Психологія впливу : монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2003. 304 с.
3. Давидова О.В. Психологічні особливості впливу педагогічних стереотипів на професійну діяльність учителя : дисертація на здобуття ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 «Вікова та педагогічна психологія». Київ, Університет менеджменту освіти. 2017. 246 с.
4. Кара-Мурза С.Г. Маніпуляція свідомістю. К.: Оріяни, 2006. 528 с.
5. Кузіна Є. І. Психологічні механізми інформаційного впливу на особистість дорослої людини : дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 19.00.07 «Вікова та педагогічна психологія» (053 Психологія); Криворізький державний педагогічний університет. Кривий Ріг, 2023. 200 с.
6. Москаленко В.В. Психологія соціального впливу. К.: Центр учбової літератури, 2007. 448 с.

7. Нікольська А.Д. Соціально-психологічні чинники впливу рекламних текстів на купівельні наміри споживачів : дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія». Київ, Київський університет імені Бориса Грінченка. 2021. 289 с.
8. Руденко Н.В. Сугестія як засіб формування громадської думки : дисертація за спеціальністю 061 «Журналістика». Суми, Сумський державний університет. 2022. 235 с.
9. Татенко В.О. Соціальна психологія впливу: монографія. К.: Міленіум, 2008. 216 с.
10. Фурман О.Є. Психологічні параметри інноваційно-психологічного клімату загальноосвітнього навчального закладу : дисертація на здобуття ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 «Вікова та педагогічна психологія». Тернопіль, Тернопільський національний економічний університет. 2015. 467 с.

б) додаткова література:

11. Васютинський В. Інтеракційна психологія влади: монографія. К.: КСУ, 2005. 492 с.
12. Гуменюк О. Концепції психологічного впливу в сучасній психології. *Психологія і суспільство*. 2003. № 1 (11). С. 34–90.
13. Побокін М. Маніпулятивний вплив в системі політичних технологій. *Людина і політика*. 2004. № 3. С. 63-73.
14. Тренерська валіза / Упоряд.: О.Главник, Р.Безпальча. К.: Главник, 2006. 144 с.
15. Ходжсон Дж. Ефективне ведення переговорів / пер. з англ. /за ред. Л.І. Байдари. Дніпропетровськ: Баланс-Клуб, 2002. 252 с.
16. Череповська Н. Психологічний захист від маніпулятивного впливу реклами [Електронний ресурс]. *Соціальна психологія*. 2007. Спецвипуск, вересень. Режим доступу : www.politik.org.ua

в) інтернет-ресурси:

17. <https://www.dkpp.com.ua/dystsypliny>
18. <http://pis.wunu.edu.ua/index.php/uapis/article/view/93>
19. https://www.academia.edu/31137837/%D0%A1%D0%9E%D0%A6%D0%86%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%90_%D0%9F%D0%A1%D0%98%D0%A5%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%AF_%D0%92%D0%9F%D0%9B%D0%98%D0%92%D0%A3
20. https://www.academia.edu/43705754/Robert_B_Cialdini_INFLUENCE_The_Psychology_of_Persuasion_Full_Book

Викладач _____ Р.М. ХАВУЛІА
Підпис Ініціали та прізвище

Схвалено на засіданні кафедри практичної психології
Протокол № __ від _____ 2024 року

Завідувач кафедри _____ М.В. САВЧИН
Підпис Ініціали та прізвище